

Как моделът за финансиране на училищата може да стане по-справедлив?

Основни изводи и препоръки от анализа на Деян Колев, Център Амалипе

Започналият дебат за промяна на модела за финансиране на училищното образование е възможност системата да стане по-справедлива към малките и селските училища и едновременно да създава по-силни стимули за качество. Анализът предлага по-скоро надграждане на съществуващия модел, отколкото неговото пълно заместване. Делегираните бюджети и принципът „парите следват ученика“ не са едно и също: финансовата самостоятелност на училищата следва да бъде запазена, а формулата за разпределение на средствата – подобрена.

Четири основни препоръки

1. По-високи стандарти за паралелка и институция. Увеличаването на тези два компонента е най-прекият начин да се даде по-голяма финансова сигурност на малките училища, без да се премахва стандартът за ученик. Така се намалява разликата между малки и големи институции и се създават по-равни възможности за достойни учителски възнаграждения и инвестиции в качество.

2. Запазване и увеличаване на финансирането за уязвими групи по чл. 52а. Тези средства са ключови за заплатите на образователните медиатори, допълнителната работа на учителите и дейностите за пълен обхват. Те имат и важен стабилизиращ ефект за много малки селски училища. Стандартът за институция с концентрация на уязвими групи следва да бъде повишен.

3. Нов стандарт за училище, което е единствено в населено място. Такива училища изпълняват допълнителни образователни, социални и културни функции и трябва да получават допълнителен ресурс независимо дали имат концентрация на уязвими групи.

4. Финансиране, което отчита качеството – но не чрез механично класиране, а чрез оценка на добавената стойност. Необходим е компонент за качество, който едновременно подпомага училищата с ниски резултати да наваксат и стимулира добре представящите се. Оценката трябва да съчетава обективни показатели – НВО и ДЗИ, отсъствия, отпадане, реинтегрирани ученици, постижения – с **оценка на добавената стойност** – с какви знания и умения постъпват учениците и как се развиват през годините. Именно добавената стойност позволява да се отчете реалният напредък на учениците и усилията на училищата, работещи в по-трудна среда.

Основният подход: реформата да бъде еволюционна, а не революционна. В обсъждането ѝ трябва да участват директори, учители, образователни медиатори, експерти и образователни НПО, така че новите решения да стъпват върху реалността в училищата.

Прочетете целия анализ на сайта на Център
Амалипе

amalipe.bg/financing/

